

Косяченко Ксенія Едуардівна,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін ННІ права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, просп. Гагаріна 26, м. Дніпро, 49005; kosiachenko5@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-1380-218X>

ДОСВІД МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИНАМ (НА ПРИКЛАДІ “COLUMBIA NEIGHBORHOOD WATCH” ТА “FREEDOM IN DISASTERS”)

Анотація. Розгляд сучасної зарубіжної практики участі громадськості в запобіганні корупційній злочинності дає підстави для можливого запозичення її окремих складових з метою вдосконалення наявних форм взаємодії між громадськістю та державними органами в Україні, а також формування новітньої стратегії запобігання корупційній злочинності. Антикоруційний досвід розглянутих країн є певним орієнтиром, до якого має прагнути кожна країна, зокрема й Україна. Основна їх перевага полягає в належному урядуванні, адже органи публічної влади, здійснюючи свої повноваження, усвідомлюють важливість власних дій для добробуту суспільства, оцінюють діяльність у сфері управління як престижну та цінують власну репутацію. Системне розв'язання низки проблем допоможе побудувати шлях до підвищення ролі та спроможностей громадянського суспільства у сфері запобігання корупції в Україні.

Зазначається, що головною метою діяльності «Columbia Neighborhood Watch» є об'єднання сусідів навколо питання запобігання злочинності. Основним заходом реалізації цієї мети є нагляд сусідів за безпекою один одного. Увага один до одного та координація спільних дій призводять до того, що потенційним суб'єктам злочинів значно складніше реалізувати свій протиправний намір. Як наслідок, об'єднання сусідів та координація їх дій через неурядову організацію «Columbia Neighborhood Watch» призводить до зниження рівня злочинності у відповідній місцевості.

Наголошується на доцільності створення «сусідських варт» в Україні, що дозволить суттєво знизити рівень майнових та насильницьких злочинів.

Як правило, під час аналізу питання запобігання злочинності тими чи іншими суб'єктами мається на увазі діяльність державних правоохоронних органів. Водночас, запобігання актам деліктної поведінки – складний процес, що охоплює діяльність цілого ряду неурядових організацій, роль яких у захисті найбільш важливих суспільних відносин від протиправних посягань останніми роками невпинно зростає.

Розкривається один з основних напрямків кримінологічної діяльності неурядової організації «Freedom in disasters», що полягає в об'єднанні та координації дій різних суб'єктів протидії злочинності (місцеві фахівці, міжнародні експерти, наукові організації, неурядові організації) у місцях природних та техногенних катастроф. Відповідна робота сприяє усуненню (нейтралізації) детермінантів злочинів, пов'язаних із торгівлею людьми.

Ключові слова: кримінологія, неурядові організації, протидія злочинності, правоохоронні органи, кримінологічна діяльність, запобігання злочинам.

Kseniia Eduardivna Kosiachenko,

PhD of Law, Associate Professor of the Department of Civil and Legal Disciplines of the Educational and Scientific Institute of Law and Innovative Education of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, 26, Gagarina ave., Dnipro, 49005; kosiachenko5@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-1380-218X>

EXPERIENCE OF INTERNATIONAL NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN CRIME PREVENTION (THE CASE OF “COLUMBIA NEIGHBORHOOD WATCH” AND “FREEDOM IN DISASTERS”)

Abstract. Consideration of the modern foreign practice of public participation in the prevention of corruption crime provides grounds for possible borrowing of its individual components in order to improve the exist-

ting forms of interaction between the public and state bodies in Ukraine, as well as the formation of the latest strategy for the prevention of corruption crime. The anti-corruption experience of the countries under consideration is a certain reference point to which every country should strive, including Ukraine. Their main advantage is proper governance, because public authorities, exercising their powers, realize the importance of their own actions for the well-being of society, evaluate management activities as prestigious and value their own reputation. A systematic solution to a number of problems will help to build a way to increase the role and capabilities of civil society in the field of corruption prevention in Ukraine.

It is noted that the main goal of the activity of "Columbia Neighborhood Watch" is to unite neighbors around the issue of crime prevention. The main measure of realization of this goal is supervision of neighbors for each other's safety. Attention to each other and coordination of joint actions lead to the fact that it is much more difficult for potential subjects of crimes to realize their illegal intention. As a result, the association of neighbors and the coordination of their actions through the non-governmental organization "Columbia Neighborhood Watch" leads to a decrease in the level of crime in the respective area.

Emphasis is placed on the expediency of creating "neighborhood watches" in Ukraine, which will significantly reduce the level of property and violent crimes.

As a rule, when analyzing the issue of crime prevention by certain entities, the activity of state law enforcement agencies is meant. At the same time, prevention of acts of tortious behavior is a complex process that encompasses the activities of a number of non-governmental organizations, whose role in protecting the most important social relations from illegal encroachments has been steadily growing in recent years.

One of the main directions of the criminological activity of the non-governmental organization "Freedom in disasters" is revealed, which consists in the unification and coordination of the actions of various actors in the fight against crime (local specialists, international experts, scientific organizations, non-governmental organizations) in places of natural and man-made disasters. Appropriate work contributes to the elimination (neutralization) of the determinants of crimes related to human trafficking.

Key words: *criminology, non-governmental organizations, fight against crime, law enforcement agencies, criminological activity, crime prevention.*

Постановка проблеми. У статті розглядається досвід запобігання злочинам такими неурядовими організаціями, як «Columbia Neighborhood Watch» (США) та «Freedom in disasters» (Республіка Австрія).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню зарубіжного досвіду кримінологічної діяльності тих чи інших суб'єктів протидії злочинності приділялася й приділяється чимала увага у працях таких вітчизняних вчених, як В. С. Березняк, В. М. Бесчастний, І. Г. Богатирьов, О. Ю. Бусол, В. В. Василевич, А. А. Вознюк, А. О. Джужа, О. М. Джужа, А. В. Коваленко, О. М. Костенко, І. Г. Куц, І. М. Копотун, О. М. Литвинов, А. П. Мозоль, Є. М. Моїсєєв, С. І. Мінченко, Ю. Ю. Орлов, А. В. Савченко, Н. І. Устрицька, В. В. Черней, С. С. Чернявський, В. В. Шаблистий, С. І. Шевченко, О. С. Юнін, Г. З. Яремко та ін.

Не дивлячись на це, відповідні наукові пошуки, як правило, стосуються роботи правоохоронних органів зарубіжних держав, тоді як діяльність неурядових організацій залишається поза увагою науковців.

Метою цієї статті є дослідження діяльності зарубіжних неурядових організацій «Columbia Neighborhood Watch» та «Freedom in disasters» у сфері запобігання злочинам.

Для ефективної боротьби зі злочинністю необхідно постійно оновлювати засоби та методи боротьби з нею [5, с. 104].

Ефективність кримінологічної діяльності неурядових організацій в свою чергу полягає у досягненні заздалегідь поставленої мети, цілей або завдань, щодо захисту прав і свобод людини та громадянина, які передбачені статутом неурядової організації відповідно до ст. 11 Закону України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 року № 4572-VI, у співвідношенні до затрачених ресурсів, які були використані на отримання бажаного результату кримінологічної діяльності (виявлення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, зменшення статистичних показників, щодо вчинених кримінальних правопорушень тощо) [7, с. 387].

У США неурядові організації відіграють вагомий роль у запобіганні кримінальним правопорушенням. Серед них широкою популярністю користуються так звані «сусідські варти». Розглянемо діяльність однієї з них на прикладі «Сусідської варти Колумбії» (далі – «CNW» («Columbia Neighborhood Watch»). Дана неурядова організація є активним суб'єктом профілактики злочинності, який широко співпрацює з місцевою поліцією (департаментом поліції

Колумбії), іншими правоохоронними органами та неурядовими організаціями, громадянами).

Відповідно до Статуту цієї організації, її основними цілями є:

1) залучення сусідів до досягнення мети запобігання злочинності;

2) збільшення кількості та розвиток програм нагляду за сусідами в районах Колумбії (штат Міссурі);

3) управління та керівництво програмою нагляду за сусідами у Колумбії (штат Міссурі);

4) збір коштів та фінансова підтримка для досягнення перелічених цілей [2].

Варто зауважити, що дана неурядова організація діє в рамках програми «Національна сусідська варта» (далі – Програма), що була розгорнута на території США з 1972 року та діє в умовах сьогодення. Як зазначається на офіційному вебсайті Програми, щодня члени суспільства стикаються з ситуаціями, що вимагають бути очима та вухами правоохоронних органів. Нагляд за сусідами не тільки дозволяє громадянам допомагати іншим суб'єктам (правоохоронним органам, неурядовим організаціям) в процесі боротьби зі злочинністю, але і єднає людей. Програма «Сусідська варта» спирається на відчуття небайдужості пересічних громадян, надаючи запит на допомогу сусідам. Національна програма «Neighborhood Watch» – це портал, що закликає на навчає громадян допомагати правоохоронним органам та громадам [3].

Кримінологічна діяльність неурядових організацій, як повноцінного суб'єкта кримінологічної політики у сфері боротьби зі злочинністю являє собою – сукупність дій та заходів, щодо попередження та профілактики кримінальних правопорушень, аналіз процесів та явищ, які детермінують виникнення злочинності, інформаційно-аналітичне забезпечення та наукове супроводження, нагляд за кримінологічною діяльністю правоохоронних органів, а також забезпечення прав і свобод людини та громадянина [8, с. 628].

Діяльність цієї та інших подібних організацій, що діють в рамках програми «Сусідська варта» мають ряд очевидних переваг, серед яких:

Зниження рівня злочинності [4, с. 5–6]. Постійний нагляд за житлом іншої людини в рамках добросусідських відносин відіграє бінарну роль:

А) профілактичну – турботливе ставлення сусідів один до одного, яке, у тому числі, проявляється у нагляді за майном іншого, здатне змусити потенційного злочинця замислитись про «вдалість» ідеї вчинити злочини, адже у такому

випадку він може бути помічений або навіть затриманий «на гарячому» сусідами;

Б) безпосередня допомога у розкритті та припиненні злочинів – сусіди здатні затримати або принаймні ідентифікувати особу, яка вчиняє суспільно небезпечне діяння.

Підвищення рівня якості життя, взаємодопомога [4, с. 5–6]. Особливо дана теза стосується найменш захищених категорій населення, які потребують допомоги суспільства (особи з інвалідністю, самотні особи похилого віку тощо).

Підвищення серед громадян відчуття безпеки [4, с. 5–6]. У випадку проживання громадян на основі принципу добросусідства та небайдужості один до одного, у кожної людини формується відчуття безпеки. Так, залишаючи свою оселю, транспортний засіб на вулиці тощо, особа завжди впевнена у тому, що жодний злодій не вчинить крадіжку, адже буде помічений сусідами.

Формування єдності громади – проживання громадян на засадах взаємодопомоги та добросусідства створює фундамент для єдності та дружби.

Надання допомоги правоохоронним органам [4, с. 5–6]. Як було сказано вище, подібна взаємодопомога сусідів суттєво допомагає роботі правоохоронних органів в попередженні, розкритті та припиненні злочинів.

Збільшення якості кадрової політики в правоохоронних органах, економія коштів. Надання допомоги правоохоронним органам дозволяє економити державні кошти та проводити ефективну кадрову політику (так, у випадку відсутності подібних організацій, що діють в рамках програми «Сусідська варта», кількість адміністративних правопорушень та злочинів суттєво зросла б, тому держава була б змушена додатково наймати правоохоронців для вирішення вказаних проблем) [4, с. 5–6].

Враховуючи викладене, CNW (як і ряд інших регіональних варт) є справжньою проблемою для маргінально налаштованих громадян, які мають намір вчинити суспільно небезпечне діяння. Взаємодопомога сусідів, пильність та небайдужість до проблем один одного дозволяють громадян почувати себе у безпеці.

Думається, проектування відповідного досвіду у вітчизняні реалії змогло б позитивно вплинути на динаміку поширення майнових та насильницьких злочинів. Водночас, для реалізації даної ідеї важливим є розроблення державної програми із запобігання злочинності, яка б стимулювала створення сусідських варт, розкривала питання повноважень таких неурядових організацій, їх взаємодію з органами державної влади та місцевого самоврядування тощо.

Проаналізуємо діяльність із запобігання злочинам іншої неурядової організації, офіс якої розташований у м. Відень (Республіка Австрія) – «Freedom in disasters» (далі – FID). FID – міжнародна неурядова організація, яка орієнтує свої зусилля на тому, щоб запобігти випадкам, коли жертви природних та техногенних катастроф, війн стають жертвами торгівлі людьми. FID працює над досягненням своєї місії за допомогою підходу співпраці, об'єднуючи навички та досвід місцевих фахівців і міжнародних експертів для допомоги особам, які стали жертвами перелічених факторів. FID співпрацює з науковими організаціями, корпораціями та соціальними підприємствами з метою зміни ситуації на місцевому рівні. Одночасно організація розширює наукову базу знань щодо боротьби з торгівлею людьми під час катастроф, щоб забезпечити міжнародне співтовариство правильними інструментами для допомоги тим, хто її потребує [1].

Дійсно, катастрофи природного та техногенного характеру, воєнні конфлікти тощо – це детермінанти, що негативно впливають на динаміку злочинів, пов'язаних із торгівлею людьми [6]. У таких умовах загострюється ряд проблем соціального характеру: втрата коштів на існування, проблеми з наявністю та постачанням продуктів харчування, пошкодження або втрата житла тощо (більш детально вплив перелічених детермінантів на поширення даного виду суспільно небезпечних діянь буде проаналізовано далі в контексті інших неурядових організацій), тому потерпілі від перелічених факторів стають «легкою здобиччю» для суб'єктів злочинів, пов'язаних із торгівлею людьми.

Відтак, FID стала однією з перших міжнародних неурядових організацій, що займаються запобіганням злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, в умовах катастроф техногенного та природного характеру, воєнних конфліктів. Даний факт свідчить про професійний підхід працівників FID в питанні запобігання та протидії злочинності, адже члени цієї неурядової організації, перш ніж долучитися до того, чи іншого напрямку кримінологічної роботи, провели відповідні дослідження на предмет актуальних напрямків кримінологічної діяльності. Як наслідок, названій неурядовій організації вдалося віднайти сферу роботи із запобігання та протидії кримінальним правопорушенням, яка майже не опрацьована іншими суб'єктами.

Зрозуміло, що будь яка робота із запобігання або протидії злочинності є корисною та такою, що сприяє зменшенню динаміки поширення актів деліктної поведінки (звісно, якщо вона реалізовується з дотриманням певних принципів та правил), проте кримінологічна діяльність – багатовекторна, а тому важливою є диференціація тих чи інших напрямків роботи за різними суб'єктами [9, с. 110].

Так, наприклад, якщо всі неурядові організації займатимуться виключно профілактикою квартирних крадіжок, то інші види злочинів почнуть розвиватися стрімкими темпами, адже для них будуть існувати сприятливі умови для поширення. Крім того, за такої ситуації можливі випадки, коли поява нових суб'єктів із запобігання та протидії тому чи іншому виду злочинів майже не позначиться на динаміці цих суспільно небезпечних діянь (надлишок суб'єктів).

Повертаючись до безпосередньої діяльності FID важливо зауважити, що ризик катастроф, спричинених зміною клімату, зростає по всьому світу. Водночас, торгівля людьми досягла рекордного рівня. Сучасні кримінологічні зусилля є недостатніми у вирішенні викликів XXI століття, пов'язаних із торгівлею людьми під час катастроф. Зрозуміло, що у таких умовах відсутність організації, яка займалася б цією темою, дозволяла б організованим злочинним синдикатам використовувати такі фактори як «можливості» для торгівлі людьми.

Висновок. Отже, підсумовуючи викладене вище можна зробити висновок, що неурядові організації займають важливу роль у запобіганні кримінальним правопорушенням [10, с. 226].

Для підвищення ефективності протидії майновим та насильницьким кримінальним правопорушенням вбачається доречним запозичення досвіду американської неурядової організації «Columbia Neighborhood Watch», яка допомагає в утворенні та координує діяльність так званих «сусідських варт» - об'єднань сусідів приватних та багатопверхових будинків. Наявність сусідських варт створює ряд бар'єрів у реалізації злочинних намірів для потенційних кримінальних правопорушників.

Перспективним напрямком подальших досліджень вважаємо аналіз досвіду інших відомих неурядових організацій США та держав-членів ЄС у сфері протидії злочинності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. FID: About us. Freedom in Disasters: website. URL: <https://www.freedomid.org/about-us/> (дата звернення: 26.01.2021)
2. National Neighborhood Watch. National Neighborhood Watch: website. URL: <https://www.nnw.org/> (дата звернення: 26.01.2021)
3. Neighborhood Watch Manual. 37 p. Columbia neighborhood watch: website. URL: https://www.columbianeighborhoodwatch.org/wp-content/uploads/2015/12/NSA_NW_Manual.pdf (дата звернення: 26.01.2021)
4. Neighborhood Watch of Columbia Missouri Organizational Bylaws. Columbia Neighborhood Watch: website. URL: <https://www.columbianeighborhoodwatch.org/wp-content/uploads/2015/01/Bylaws.pdf> (дата звернення: 26.12.2020)
5. Каторкін Р. А. Досвід правового регулювання питання ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу окремих країн пострадянського простору. *Jurnalul juridic national: teorie si practica: nauково-практичний журнал Республіки Молдова*. 2017. № 6 (28). С. 104-107.
6. Каторкін Р. А. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини як міжнародне явище. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/12893/1/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BA%D1%96%D0%BD.docx> (дата звернення: 26.01.2021)
7. Косяченко К. Е. Ефективність кримінологічної діяльності неурядових організацій. *Юридичний науковий електронний журнал*, № 1. 2023. С. 384–387.
8. Косяченко К. Е. Кримінологічна діяльність неурядових організацій: нормативно-правове дослідження. *Юридичний науковий електронний журнал*, №10. 2022. С. 625–629.
9. Шаблістий В. В. Історико-правові аспекти філософської концепції безпеки людини. *Право і суспільство*. 2012. № 5. С. 109–115.
10. Шаблістий В. В. Спроба критичного переосмислення суспільної небезпечності злочину, проступку, правопорушення. Актуальні проблеми кримінальної відповідальності : матеріали міжнар. наук.практ. конф., м. Харків, 10–11 жовтня 2013 р. Харків, 2013. С. 225–230.
2. National Neighborhood Watch. National Neighborhood Watch: website. URL: <https://www.nnw.org/> (access date: 26.01.2021).
3. Neighborhood Watch Manual. 37 years. Columbia neighborhood watch: website. URL: https://www.columbianeighborhoodwatch.org/wp-content/uploads/2015/12/NSA_NW_Manual.pdf (access date: 01/26/2021).
4. Neighborhood Watch of Columbia Missouri Organizational Bylaws. Columbia Neighborhood Watch: website. URL: <https://www.columbianeighborhoodwatch.org/wp-content/uploads/2015/01/Bylaws.pdf> (access date: 12/26/2020).
5. Katorkin R. A. (2017). Dosvid pravovoho rehu-liuvannia pytannia ukhylennia vid pryzovu na strokovu viiskovu sluzhbu, viiskovu sluzhbu za pryzovom osib ofiterskoho skladu okremykh krain postradianskoho prostoru. [Experience of legal regulation of the issue of evasion of conscription for military service, military service by conscription of officers of individual countries of the post-Soviet space]. *Jurnalul juridic national: teorie si practica: scientific and practical journal of the Republic of Moldova*. No. [in Ukrainian].
6. Katorkin R.A. Torhivlia liudmy abo insha nezakonna uhoda shchodo liudyny yak mizhnarodne yavyshe. [Human trafficking or other illegal human trafficking as an international phenomenon]. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/12893/1/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BA%D1%96%D0%BD.docx> (access date: 01/26/2021). [in Ukrainian].
7. Kosiachenko K. E. (2023). Efektyvnist kryminolohichnoi diialnosti neuriadovykh orhanizatsii. [Effectiveness of criminological activities of non-governmental organizations]. *Legal scientific electronic journal*. [in Ukrainian].
8. Kosiachenko K. E. (2022). Kryminolohichna diialnist neuriadovykh orhanizatsii: normatyvno-pravove doslidzhennia. [Criminological activity of non-governmental organizations: regulatory and legal research]. *Legal scientific electronic journal*. [in Ukrainian].
9. Shablystiy V. V. (2012). Istoryko-pravovi aspekty filozofskoi kontseptsii bezpeky liudyny. [Historical and legal aspects of the philosophical concept of human security]. *Law and society*. [in Ukrainian].
10. Shablystiy V.V. (2013). Sproba krytychnoho pere-osmyslennia suspilnoi nebezpechnosti zlochynu, prostupku, pravoporushennia. [An attempt at a critical rethinking of the social danger of a crime, a misdemeanor, an offense]. *Actual problems of criminal responsibility: materials of the international science and practice conference*. Kharkiv. [in Ukrainian].

REFERENCES:

1. FID: About us. Freedom in Disasters: website. URL: https://www.freedomid.org/about-us (access date: 26.01.2021). [in Ukrainian]